

Міністерство освіти і науки України
 Національний технічний університет
 «Дніпровська політехніка»

Інститут електроенергетики
 Електротехнічний факультет

Кафедра перекладу

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

кваліфікаційної роботи ступеню бакалавра

студента Волошина Юлія Олександрівна
 (ПІБ)

академічної групи ФЛ-15-2
 (шифр)

напряму 6.020303 «Філологія»
 спеціалізації _____

освітньо-професійною програмою _____ за
 на
 тему «Мовні засоби вираження експресивності в сучасній англійській мові»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтингово ю	інституційною	
кваліфікаційної роботи	проф. Алексеев А.Я.			
розділів:				

Рецензент	Нестерова О.Ю.			
-----------	----------------	--	--	--

Нормоконтролер	доцент Орел М.В.			
----------------	---------------------	--	--	--

Дніпро
2019

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри перекладу

_____ Введенська Т.Ю.

«_____» _____ 2019 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу ступеню
бакалавра

студенту Волошиної Ю.О. академічної групи ФЛ-15-2
 (прізвище та ініціали) (шифр)

напряму 6.020303 «Філологія»

спеціалізації _____ за

освітньо-професійною програмою _____ на

тему «Мовні засоби вираження експресивності в сучасній англійській мові»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від 17.04.2019 № 626-л

Розділ	Зміст	Термін виконання
Розділ 1	Поняття експресивності як лінгвістичної категорії мови	25.12.18
Розділ 2	Особливості вираження експресивності в кінострічці «It» за романом Стівена Кінга	01.05.19

Завдання видано

(підпис керівника)

Алексеев А.Я

(прізвище, ініціали)

Дата видачі 15 жовтня 2018

Дата подання до екзаменаційної комісії 10 червня 2019

Прийнято до виконання

(підпис студента)

Волошина Ю.О.

(прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ ЯК ЛІНГВІСТИЧНА КАТЕГОРІЯ МОВИ.....	6
1.1. Види та компоненти експресивності у лінгвістиці.....	6
1.2. Особливості вираження експресивності у мовленні.....	8
1.2.1. Вираження експресивності фонологічними засобами.....	9
1.2.2. Вираження експресивності морфологічними засобами.....	11
1.2.3. Вираження експресивності лексичними засобами.....	16
1.2.4. Вираження експресивності синтаксичними засобами.....	20
Висновки до розділу 1.....	32
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ В ЕКРАНІЗАЦІЇ КІНОСТРІЧКИ «ІТ» ЗА РОМАНОМ СТІВЕНА КІНГА.....	34
2.1. Поєднання кінематографу та творчості Стівена Кінга.....	34
2.2. Екранізація роману Стівена Кінга «It» та його сюжет	36
2.3. Аналіз вживання експресивних засобів у кінострічці «It».....	39
Висновки до розділу 2	51
ВИСНОВКИ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	56

ВСТУП

Мова поняття багатозначне, бо воно поєднує в собі літературну норму, будови та індивідуальність мови. Автор багатьох книг про мовознавство В.І.Кодухов стверджував, що таке пояснення терміну «мова» в вірною, адже неможливе існування мови без її соціального та індивідуального використання. В.І.Кодухов також запевняв, що мова вбирає в себе складне поєднання ідеально і матеріально, соціального та індивідуального та біологічного та психологічного. Крім того, мова, як явище має складну внутрішню структуру.

Експресивно-емоційна функція – це одна із функцій мови, яка виражає емоційний стан адресанта до предмета мовлення та надає певної тотальності всьому висловлюванню. Мова виражає не тільки думки, а й емоції людини, тому експресивна функція додає емоційного забарвлення в мовленні. Інтерес вчених до пізнання експресивної функції зростає, деякі лінгвісти вважають, що вона є однією із найголовніших та суттєвих функцій.

В стилістиці експресія займає центральне положення і є одна з найважливіших стилістичних категорій. Під поняттям «експресія» вважають виразне зображення мови. Така виразність відрізняється від звичайної (стилістично-нейтральна) тим, що мова збагачена образами, окрасою та емоційністю. Зазвичай з поняттям експресії пов'язано багато оцінювально-характерними відтінками, які роблять мову виразнішою ускладнюючі її.

Перші відомості про експресивність в лінгвістиці з'явилися в кінці XIX ст. Зацікавленість до поняття пробудилась в середині XX ст. В цей період з'явилася монографія Ш.Балли, публікації Є.М. Галкіної-Федорук, Л.М.Васильєвої і багато інших вчених, які продовжували цікавитися категоріями експресивності.

Слід зазначити, що дана тема дипломної роботи була представлена на Міжнародній науковій конференції «Соціально-гуманітарні дослідження та інноваційна освітня діяльність»

Актуальність даної роботи-дослідження проблеми експресивності мовних засобів є актуальною проблемою, оскільки мова постійно змінюється у зв'язку з еволюцією соціально-політичних і культурних факторів.

Об'єктом дослідження є категорія експресивності в сучасній англійській мові. **Предмет** дослідження - визначити застосування лінгвостилістичних засобів та їх особливості, які виражають експресивність під час комунікативних актів в англійській мові.

Метою дипломної роботи є визначення мовних особливостей та мовленеві засоби, які виражають експресивність у мовленні та особливості вираження їх в сучасній англійській мові.

Мета роботи обумовліє виконання наступних **завдань**:

- визначити поняття експресивності як лінгвістичну категорію мови;
- визначити види та компоненти експресивності в англійській мові;
- з'ясувати особливості вираження експресивності у мовленні;
- детально з'ясувати фонетичні, морфологічні, лексичні та синтаксичні засоби вираження експресивності в англійській мові.

Методи дослідження: аналіз, синтез та порівняльні методи.

РОЗДІЛ 1.

ПОНЯТТЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ ЯК ЛІНГВІСТИЧНА КАТЕГОРІЯ МОВИ

1.1. Види та компоненти експресивності у лінгвістиці

Експресивність – це семантична категорія, тобто, при появі експресивності в реченні або словосполученні поняття стає ширшим та ускладнює його, тим самим змінюється смислова структура, додаються смислові відтінки. Елементи, які мають оцінювально- характерні властивості важливі при використанні експресивності в тексті або мовленні. Експресивність – це емоційно-оцінна категорія. Тобто, поняття вивчення мовної експресії складається з багатьох складних питань, які пов'язані з аналізом засобів та прийомів вираження емоцій.

Вчені виділяють такі види експресивності:

-образна експресивність – основа якої є метафоричне значення, але переносне значення відбувається всередині слова. Наприклад:

Life is not made merely to be slaved away – «Життя не просто для того, щоб працювати як раб».

-експресивність перебільшення – утворюється за допомогою прислівників. Найпростіші із них: *all, over, even, really*. Утворення подібних прислівників у мові швидко зростає, вони легко поєднуються з: *a terrific speed, shock, dinner, make-up*. Інші ж навпаки мають вузьку валентність у поєднанні зі словами, такими як: *a severe frost*, не можна сказати *strict frost* или *severe denial*. [2, 112-114].

-інгерентна експресивність – це один із видів експресивності, який вживається без урахування контексту, а суттєвим елементом слова є його семантична структура.

-адгерентна експресивність – важливе значення має відтінок слова, який поєднується з іншими слова в конкретному контексті.

-сміслова експресивність – вона виникає тільки під час сприйняття мовлення або тексту. Дана експресивність виникає у адресата тільки на емоційно-смісловому рівні.

-денотативна експресивність – враховуючі концепції А.І.Новікова, будь-який об'єкт, предмет, явище або навіть ситуація може бути денотатом, якщо має вплив на людину. Як правило автор може ввести в своє мовлення денотативну експресивність, якщо вона викликає у адресата ефект експресивності. Така експресивність навіть вноситься в асоціативні словники різних мов, бо вона давно закріплена у свідомості носіїв мови. [33, 135-136].

-контекстуальна експресивність - показується даний вид експресивності тільки за допомогою конкретного контексту, за його межами експресивність втрачає сенс.

-мовна експресивність – мається на увазі, експресивність, як поєднання взятих неконтекстуальних конотацій мовних одиниць.

Має сенс зазначити, що є поняття і мовленнєва експресивність, хоча вона і не виноситься, як окремий вид експресивності. Мовленнєва експресивність- це мовні засоби, які створюють загальну окрасу і функціональну експресивність. Мовні засоби за допомогою яких виражається дана експресивність не є загальноживаними в мовленні, вони утворюються за допомогою певного контексту.

Багато відомих вчених вважають, що експресивність це комплексне поняття. Але вживання та зв'язок деяких смислових елементів у лінгвістиці трактують по-різному.

До поняття «експресивності» входять такі основні компоненти, як:

- інтенсивність
- емоційність
- образність
- оцінювальність

Компонент інтенсивності експресивності являє собою семантичну насиченість слова, словосполучення, речення, якою наділяє її адресант.

Компонент емоційності –передбачає собою висловлювати почуття та емоції, надавати діям та вчинкам суттєвий окрас. Але емоційність не вважається експресивною частиною в мові, а лише засобом досягнення експресивності.

Компонент образності –немає чіткого поняття, але Н.Г.Губенко зміг пояснити це поняття, як образ чогось нового, більш яскравого, яке створюється за допомогою спільних ознак денотатів. [12, 8-10].

Компонент оцінювальності передбачає ставлення адресанта до предмета мовлення. Як правило, ставлення може бути позитивне або негативне до людини, предмета, ситуації, явища, залежно від контексту.

Для того щоб показати експресивність в мовленні не обов'язкове налічування всіх перерахованих вище компонентів експресивності, хоча вони і тісно поєднані один з одним. Адресант сам вправі вибрати який компонент експресивності вжити для її реалізації враховуючі при цьому ситуацію та контекст.

1.2. Особливості вираження експресивності у мовленні

Особливістю вираження експресивності у мовленні є те, що вона може бути виражена різними рівнями одиниці мови. Таким чином, експресивні елементи утворюють не просто систему, а головну систему з другорядними підсистемами. Особливістю системи вираження експресивності можна вважати лексичні засоби, а синтаксичні засоби віднести до другорядних підсистем. Але вчені ще не дійшли до єдиної думки, тому можна знайти твердження, що синтаксичні засоби- є головною системою у вираженні експресивності, а лексичні відносяться до другорядних. Крім лексичних та синтаксичних засобів, є ще фонологічні та морфологічні засоби, які також необхідно брати до уваги.

1.2.1. Вираження експресивності фонологічними засобами

До фонологічних засобів відноситься інтонація та гра звуків. При передачі експресивності у письмовому або усному мовленні фонологічні засоби відіграють неабияку роль. Звичайно кожен скаже, що в усному мовленні такі засоби є одними із найголовніших в комунікативному акті, а ось у письмовому мовленні, вони взагалі не є необхідними. Теофіль Готье сперечався щодо такого твердження, він вважав, якщо при вимові того чи іншого слова змінити подих, то адресат зрозуміє смисл слово або висловлювання краще.

Таким чином, звуки, а у письмовому мовленні –символи, можуть стати в нагоді ефективним стилістичним прийомом при створенні образу персонажів або при характеризуванні їх емоцій. Вони також віддзеркалюють фізичний, соціокультурний та емоційний статус адресанта.

Гарним прикладом є герой В.М.Теккеря, який завжди хотів виглядати розумним та підкреслював це, вимовляючи *sellybrated* (*celebrated*), *illygitmit* (*illegitimate*), *jewinile* (*juvenile*). Наступний приклад за допомогою орфографії описується фізичний стан героя:

«*Theb-b-b-bas-tud-heseenc-c-c-com-ing.*»(R.P.Warren). Деякі форми в англійській мові стають клише: *gimme* (*give me*), *lemme* (*let me*), (*going' to*), *gotta* (*got to*), *migha* (*might have*), *willya* (*will you*). [1, 101].

Доречно сказати, що окремі звуки і їх символи мають свою роль, бо виконують стилістичну функцію в письмовому або усному мовленні. Наприклад, фонема /o/ або графема o, не несуть у собі ніякого значення у фонологічній системі мови, та ніяким чином не можуть виразити експресивність у мовленні. Але коли вона реалізовується у мовленні, ця фонема є значимою та може творити різні соціокультурні конотаційні варіанти у вимові та на письмі. При використанні фонем виникають різні емоції, тобто експресивність.

Алітерація- це повторення одного звука або звуків на початку або в кінці складу, слів або групи слів. Багато письменників групують однакові звуки для досягнення стилістичного ефекту у своїх творах. Такий прийом

вираження думок не є вірним, його використовують, як правило навмисно для досягнення експресивності. Наприклад на англійській мові:

«*Si six scies scient six sigares, six cent scies scient six cent six sigares*», та російській мові:

«*Четыре черненьких чумазеньких чертеночка чертили черными чернилами четыре чертежа*».

Як видно с прикладів, алітерація в більшості використовуються для скоромовок, в таких випадках алітерація не виходить з норм сучасних мов.

Бувають випадки, коли поети використанні протилежні за значенням слова, це також один із способів вираження алітерації. Застосування такого прийому є дуже складним, тому не всі поети чи письменники його використовують. Але ефективність вживання цього засобу неймовірна, вона здатна передати з ліризмом або трагічністю душевні почуття, відчуття гармонію твору підкреслюючи звуками відчуття, або показати холодність, відчай, несподіваність. Загалом, такий прийом один із яскравіших при вираженні експресивності у будь яких мовах. Як приклад, відома поема «*Le Lac*»:

*Qu'il soit dans le zéphyr qui fremit et qui passe
Dans les bruits de tes bords par tes bords répétés,
Dans l'astre au front d'argent qui blanchit ta surface
De ses molles clartés!*

Алітерація використовується не тільки як основа поезії і поетичної прози. Її широко використовують у недійному стилі наприклад в рекламі.

Реклама стільців та диванів в іспанській мові: «*Silones y sofas "Stressless": Libertad de Sensaciones*», у російській мові: «*Моющее средство «Сумаум»: Солнечная чистота – «С'аяаум*», у англійській мові: «*Gillette. The best a man can get.* [2, 100-116]

Ще одним із засобів вираженн гри слів у фонологічному рівні – є афереза. Афереза- це упущення фонем (графем) на початку слова: *'tention – attention; 'man – taman; Ricain- Americain; bus- autobus; cycliste- bicycliste* та інші. Такий

прийом використовують загалом у розмовному стилі, де при комунікативному акті економлять речові зусилля. Навіть в українській мові у повсякденному житті можна зустріти такі приклади: *все'дно – все одно; до'дного- до одного*.

Апокопа- упущення фонем (графем) у кінці слова. Також використовуються переважно у повсякденному житті. В українській мові: *раніш- раніше; чимдуж – чим дужче; кае- каже; тра- треба; зара- зараз*.

Епентеза – ще один із засобів вираження експресивності фонологічними засобами. Він полягає у вимовлянні стороннього звуку. Як відомі, в різних мовах є багато слів, які складно вимовити, використання епентези зручне, бо поєднує вимову таких слів і спростовує слова при вимовлянні їх у повсякденному житті. Але хоча цей прийом порушує літературні норм, його інколи все ж таки використовують і у художній літературі. Наприклад: *le merde* замість *merde*; *ведмідь- медвідь; тарілка- талірка*. [2, 100-116]

Ще одним цікавим фонологічним прийом є ономапоєя. За допомогою ономапоєї імітуються реальні звуки, які промовляють певні референти, але у різних мовах вони різняться. Наприклад, французький півень голосить не так, як російський чи німецький. Французький півник голосить «**cocorico**», німецький «*kikeriki*», а російський «*coucarecou*».

Ономапоєя використовується в рекламах у всіх мовах. Наприклад: в англійській мові: «*Crisco- the best quality for the best price*» -назва імітує хруст печива, в іспанській мові звук удару або падаючого предмету «*Y zas!*», в російській та українській мовах «*бах!*».

1.2.2. Вираження експресивності морфологічними засобами

До морфологічних засобі відносяться: рід та число, суфікси, префікси та закінчення, телескопія, аббревіатури та скорочення. І звичайно ці засоби допомагають у вираженні експресивності, як в усному та і в писемному мовленні. Як саме давайте спробуємо з'ясувати нижче.

Морфему не слід розцінювати, як частину слова, яка має форму, але немає значення, бо якщо розглянути морфему детальніше, ми зрозуміємо, що вона має рід, відмінок, число, і являється значущою частиною. Граматичні категорія, такі як, суфікси, префікси, закінчення, корінь в процесі комунікації утворюють різні стилістичні відтінки та збагачують мову почуттями.

Наприклад, для більшості мов категорія роду має велику стилістичну роль. Найбільш широким використанням цієї категорії є вживання жіночого роду замість чоловічого. В українській та російській мові зустрічаються випадки «*мой заяц*» «*мой хороший друг*»-звернення до жінки; «*дівчинка ти моя*»-звернення до хлопця. Такі звернення характеризують відношення до людини, а стилістична тональність вказує на інтимну близькість. Вважається, що слова, які мають два роди у літературній мові використовується тільки один, чоловічий. А жіночій рід використовується у розмовному стилі.

Кожна мова має свої особливості, тому не варто вважати, що такі критерії відносяться будь-якої мови. Ось у французькій мові навпаки використовують жіночий рід у літературі. Наприклад, слово «*docteur*» чоловічого роду, але для лікарів-жінок використовують «*doctoresse*». Раніше форма цього слова у жіночому роді викликала іронію, причиною цьому було відношення до жінки в французькому суспільстві, принаймні сьогодні, це слово не несе у собі негативний відтінок. В російській мові, навпаки, слово «*доктор*» чоловічого роду вживається коли звертаються до жінки, а ось слово «*докторша*» жіночого роду використовуються для створення соціальної характеристики персонажа або особи. [2, 120-145]

Використання роду, як один із морфологічних засобів є прискіпливим у різних мовах. Як видно, з прикладу вище, в залежності від вибору роду при вживання професій та посад змінюється значення та відтінок. Це залежить від стереотипів, які устаткувались у різних соціумах, але не слід

забувати про те, що професії та посади в наш час не є виключно жіночими або чоловічими, гендерних розмежувань майже не існує в цьому питанні.

Що стосується англійської мови, то там не має розмежування категорій роду, але то щоб запобігти підозрам дискримінації жінок, в англійському суспільстві вживають нейтральні номінації: *businessman – manager, business-executive, chairman- chair, chairperson, spokesman-representativespokesperson, policeman-policeperson*. Категорія роду дає про себе знати, не дивлячись на те, що вона відсутня в англійській мові, такі слова, як: *sun, time, love, beauty, death*, вважаються чоловічого роду, а таких, як *moon, spring, life, art*, жіночого роду. Ця особливість англійської мови робить її експресивною та образною, особливо у художній літературі та поезії. [2,120-145]

Щодо стилістичної функції числа в англійській мові, то вона схожа з французькою, російською, українською мовами. Слово «*money*» в англійській мові –множина, а в російській та українській –однина. Теж саме можна сказати про слово «*clothes*». І такі абстрактні поняття, як дружба, кохання, гнів, боротьба – завжди вживаються в однині, а в англійській, французькій та іспанській мовах вживається у множині. Наведемоприкладреченнями: «*Men’s friendship are deeper than women’s friendship*» (J.Braine); «*All her struggles are fears and labours in rain and cold had been waisted*» (J.Galsworthy).

В залежності від вибору роду та числа, використовується художній прийом – селепсис, який використовують класики, сучасні автори та журналісти. Наприклад: «*Demain viendra l’orage, et le soir, et la nuit*» (V.Hugo); «*НовуюЗолушку канала «1+1» зовут Петя*»; «*Вчитель і його помічники-учні вирішив упорядкувати ділянку землі для оранжереї*».

Багато вчених почали цікавитися словотворенням в минулому столітті. К.Цимлеф аналізував систему префіксального словотворення в англійській мові. Б.Браус вивчав суфіксальне словотворення у російській та українській мовах. Всі дослідження внесли немалий вклад в стилістику. Нині

дотримуються ономастичного підходу при вивченні будови слів. Цей підхід доводить, що суфікси, префікси та закінчення займають не останнє місце в створенні стилістичної інформативності мови та її експресивності.

Російська мова неабияк багата суфіксами. Їх вживання показує ставлення до адресата чи то в усному, чи то в письмовому комунікації. Наприклад: «*Машенька, Машутка, Машечка, Машуня; де вушка, дівочка, девонька, девчушка, девченка, девченокочка*». Англійська мова значно програмає: *'tention – attention; 'man – tatan; Ricain- Americain; bus- autobus; cycliste- bicycliste*. Українська мова не уступає російській при комунікації: *здоровий, здоровенький, здоровісінський, здоров'яга; чобіт, чобіток, чоботище*.

Але не дивлячись на розбіжність та унікальність вище зазначених мов у них є спільне. Наприклад: в англійській мові суфікс *-ish* вживається, щоб показати відтінок зневажання: *lookish, womanish*. В українській мові суфікс *-ува*, аналогічне має значення. Наприклад: *дурнуватий, дивакуватий, підстаркуватий*. [2, 120-145]

Префікси, як правило не змінюють лексичне значення слова, але додають йому стилістичних відтінків. Такі префікси, як: *-екстра, -ультра, -міні* – утворюють слова наукового стилю і надають експресивності. Наприклад: *екстракласное платье, ультрамодній звук, міні-юбка, макси-юбка, екстравагантность звучання*. В українській та російських мовах крім загальноживаних префіксів, часто зустрічаються словотворення, такі як: «*златокудрий*» – поетичне слово; «*зубоскал*» – розмовний стиль; «*словообразование*» – науковий стиль.

В цілому доречно сказати, що стилістична роль префіксів слабша ніж суфікси, хоча вони також передають експресивність в мовленні. Але із-зі того, що їх небагата кількість широке використання їх неможливе.

Телескопія- це один із прийомів, який є дієвим у стилістичному словотворенні нових слів. Тобто, за допомогою двох або більшою кількістю слів утворюється нове. Якщо в українській та російській мові, такий прийом

використовується в науковому стилі, то в англійській мові у художньому та розмовному.

Слід зазначити, що хоча цей прийом і висловлює експресивність у мовленні, він майже завжди знижує відтінок слова. В художньому стилі, такий прийом взагалі відображає вульгарність та зваженість. Приклад з французької мови:

«*Le remplaçant était trouve, un grand garçon, ni beau, ni laid, barbichu et maigre*». (Huysman). В цьому виразі: *barbichu*=*barbu*+*moustachu*, тобто *вусатий* та *бородатий*, розуміється неоднозначно, але допустимо по смислу з *вусами та бородою*.

Англійська мова даний прийом використовує також для наукового стилю. Наприклад: *interaction, communication, communiversation*. Але такі слова змінюють значення. Ж.Дубуа використовував телескопію для своїх юмористичних текстів.

Абревіатури та скорення, ще один із морфологічних засобів, які можуть передавати експресивність при комунікації. Часто можна почути або прочитати слова або їх «частини», та зрозуміти їх значення за допомогою контексту. Наприклад: «*телик*»-замість телевізор; «*велик*»-замість велосипеда; «*баскетик*»-замість баскетболу. [2,145]

Абревіатури та скорення стали продуктивніші в кінці 20 століття, і це пов'язано з науково-технічним прогресом. Вони поділяються на три типи:

Загальноновживані стилістичні нейтральні слова. Наприклад: *taxi, cinema, metro, velo, style, auto*— ці слова витіснили звичайні похідні форми.

Вираження стилістичної характеристики розмовним стилем . Наприклад: «*cine*» -*cinema*; «*moto*»- *motorbike*; «*prof*»- *professor*. Прості, жаргонні та арготичні абревіатури.

Враховуючі те, що кожна мова здатна до «економії» слів ті виразності, абревіатури та скорочення дійсно є доречними та зручними. Деякі вчені не називають такі скорочення «нормальними», але мені здається. Коли

необхідно передати важкі слова, словосполучення та експресивність в різних стилях, цей прийом дуже вдалий.

1.2.3. Вираження експресивності лексичними засобами

Слово- це одиниця комунікації в будь-якому мовленні та в будь-якій мові. Слово як засіб, яким постійно користуються в процесі свого функціонування, може «зношуватись», тобто образи та значення, які передає слово з часом нейтралізується, втрачають сенс, яскравість, стають банальними та неекспресивними. З часом у мові зникають такі слова та з'являються нові. Згадаємо вислів В.Маяковського: «Каждое чувство, каждый предмет вырастает вон из одежды слова. Одежда треплется. Надо менять». [2, 152]

Слово дійсно є основним засобом стилістики, тому різні вчені та поети вивчали вживання слів і продовжують дослідження до сьогодні. Магічну силу слова висловлювали в різних оригінальних метафорах. Наприклад:

The worry plate is never empty –«Без проблем не живешь». *Climb down from / get off that high horse!* –«Понизьте требования». *Огнем душа твоя полна* (М.Ю. Лермонтов). *Глаголом жги сердца людей* (А.С. Пушкин)

В сучасній французькій пісні, співається:

La Saveur Des Choses Est déjà dans les mots–«вся краса зосереджена в словах».

Слова класифікуються по різним критеріям, але с точки зору стилістики їх поділяють на три великих класи –літературну, нейтральну та розмовну лексику. Літературна лексика охоплює літературу, поезію, науку, документалістику. Розмовна лексика-це мова різних субкультур, а нейтральна також наповнює себе різними елементами певних культур. В свою чергу ці класи слів поділяються на розряди по іншим критеріям, і вони відіграють неабияку роль в стилістиці.

До лексичних засобів вираження експресивності, відносяться такі розряди слів, як: синоніми, омоніми, пароніми, антоніми, неологізми та інші.

Синоніми можна назвати рушійною силою стилістики, тому що, якщо не має вибору слів, не буде і стилів, і як наслідок – стилістики. Застосування синонімів у кожній мові відрізняється, слов'янські мови багатше за романські. Синоніми утворюють синонімічні ряди, слова, словосполучення, синтаксичні конструкції. Різні за формою, але близькі за значення елементи утворюються навколо сталої мовної одиниці, як правило, вона нейтральна. Наведемо приклади синонімів:

лицо-морда-физиономия-рыло;

рисковать- осмеливаться- отваживаться- дерзать;

ледар- ледащо- лайдак;

ходить – човгати – шкандибати – пхатися - шкутильгати;

la bouche-le bec-la gueule;

la cara- el rostro- el semblante- la faz-la fisonomia –la efigie.

Відомий українській письменник Максим Рильський відмічав, що «багатство синонімів – одна з питомих ознак багатства мови взагалі уміле користування синонімами, невід'ємна прикмета доброго стилю, доконечна риса справжнього майстра». І справді вдале підібране слово-синонім неабияк виразить експресивність у будь-якій мові. [2, 152 -153]

Для вираження експресивності можна використати омоніми. Омоніми це слова, які мають однакову форму, але різне значення. Наприклад: *voler* (*літати*) – *voler* (*грабувати*); *livre* (*ч.р.-книга*) – *livre* (*ж.р. вимір ваги*). Омоніми можуть використовуватись для юмористичного ефекту, наприклад у творі «Pickwick Papers», головний герой запитує: «*Have you been seeing any spirits?*», а його перепитують «*Or taking any?*» (у першому випадку мова йде про дух, у другому про спиртний напій). Приклад в українській мові у творі Т.Шевченка:

Думи мої, думи мої,

Квіти, мої діти.

Виростав вас, доглядав вас.

Де ж мені вас діти?

Наряду с синонімами та омонімами мають цікавий стилістичний потенціал пароніми, тобто слова або словосполучення, які схожі за звуковим складом і звучанням. Наприклад:

калина-малина; особовий-особистий; тяжкий-важкий; foja-hoja; tocho-ochо; imaginary- imaginative; sensual- sensuous; adventitious- adventurous.

У прислів'ях, приказках широко використовуються пароніми, бо вони створюють комічний ефект. Наприклад:

Le Craonnais, terre des choux, des chouans, des chouettes et de choucas, qui crient autour des clochers: Je croa, je croa! (H.Bazin).

Слід зазначити, що пароніми створюють різноманіття стилістичних відтінків висловлювань і ця функціональна особливість можна простежити в усіх мовах. Як і омоніми, пароніми часто висловлюють каламбур у розмовному, недійному, та художньому стилях. Наприклад:

У графа профіль - як у грифа. А я бродячий менестрель. (Л.Костенко);

Out sword, and to a sore purpose (доставай мечи и приступай до больной задачи).

Пароніми підсилюють стилістичний потенціал висловлювання. Наприклад:

Обман же людей партиями довольно легко проверяется, поскольку довольно легко проявляется (Газета);

On lui en fait avaler des couleuvres – Et de toutes les couleurs;

Demon temps on naissait avec des devoirs. Aujourd'hui on naît avec des droits! (P. Daninos)

Антоніми також є важливим лінгвістичним засобом для створення експресивності. Антоніми є основою афези, однією із головних фігур риторики, яка вживається часто у всіх функціональних стилях та жанрах, і вона проявляє себе не тільки на рівні слова, а й на рівні висловлювання в цілому. Наприклад:

Малые партии вносят дополнительные проблемы в жизнь области. Их деятельность, а скорее- бездеятельность, вызывает необходимость увеличения объема бесполезной для государства...работы, связанной с обслуживанием партии;

Бо що свої боли- пустее. Світове горе велике. Він надивсь на нього і вдома і по світах (М.Коцюбинський);

Tengo una licenciatura en francés por a Universidad de Kentucky, soy una madre y hermana..., un pasado de modelo y un future muy prometedor en el Olimpo de Hollywood.

Синонімічні, антонімічні та інші семантичні зв'язки у тексті можуть використовуватись, як творчий прийом письменника або поета в тому чи іншому жанрі. Дослідники французького романтизму відмічають, що антонімічні- синонімічні парагдизми породжують семантичну еквівалентність порівняльних реалій на перший погляд з філософсько- риторичним та психологічним змістом. [2, 153-166]

Вживання неологізмів у мові є дзеркалом відображення соціокультурного, політичного, економічного та технічного розвитку нації. Іноді, це результат глобальних світових процесів, наприклад слово: *глобалізація(укр.) – globalisation (фран.) –globalization (анг.)* Поняття глобалізації швидко формує навколо себе низку слів у всіх мовах. Наприклад:

глобаліст, глобальна проблема, глобальна криза, глобальна система, глобальне потепління, глобальна стратегія.

Перераховані слова яскраво відображують мовні інновація, та пояснюють причину виникнення нових слів.

Зрозуміло, що неологізми з'являться у мові для пояснення нового предмета або явища, у цьому випадку основна їх функція денотативна і не носить ніякого стилістичного ефекту, і тим паче, ці слова можуть як раптово з'являтися так зникати. Наприклад:

екологія мови; біонафт; вуз; спонсор; аскер (ask- люди, які танцюють на вулицях Києва); ВИШ (вища школа).

Майстри своєї справи, у своїх творах, оповіданнях, віршах, самі створюють неологізми. Яскравим прикладом є такі поети, як Пушкін, Маяковський, Євтушенко, Єсенін, Сент-Екзюпері, Шевченко. Наприклад:

*О, я не невільник,
Я ваш беззаконник,
Я- сонцеприхильник,
Я –вогнепоклонник (П.Тичина)*

1.2.4. Вираження експресивності синтаксичними засобами

Традиційно синтаксичний рівень виражається двома одиницями – словосполученнями та реченнями. Загалом, їх структура в усіх мовах однакова, але окремі елементи їх організаційної та семантичної структури залежить від етносу та відображають менталітет та дух нації. Ці особливості викликані, як зовнішніми, та і внутрішніми факторами, що відображаються з часом в стилістичних висловлюваннях. Якщо структура словосполучення або речення відхиляється від норми, тобто знаходиться «не на своєму місці», то з'являється додаткова семантико-стилістична конотація. [1,107-118]. Наприклад:

She is not sick, Mrs Leibowitz. Sick she is. Zat is one sick baby. I know from sick babies. (F.McCourt).

При вираженні експресивності у мовленні за допомогою синтаксичних засобів частіше використовують інверсію, спонукальні форми речень та інше. Такі синтаксичні конструкції, як правило, прості і легко сприймаються адресатом в розмовному стилі. Для вираження експресивності також характерне використання односкладних безособових речень та безособових речень, за допомогою яких можливо не вказувати особу про яку йдеться. [2, 272-280]

Складні синтаксичні конструкції характерні великими обсягами з багатьма граматичними зворотами. В таких конструкціях буває складно зрозуміти сенс. Як правило, складні синтаксичні конструкції притаманні юридичному стилю або особливому творчому стилю письменника. Відомі художні твори, в яких немає жодного розділового знаку, або такий стиль притаманний у Є.Хемінгуея тільки після 128 слів, у Н.Мейлера після 631, а у Дж.Джойс лише після 45 сторінок. Літературна критика зауважує, що Дж.Джонс копіює мову художньої літератури ХХ ст., його роман «*Finnegans Wake*» (*Помини*) – це синтез літературної англійської мови першої половини минулого століття, а ньому відображається індивідуальне вживання подовжених форм дієслова. Дивакуватий стиль Джойса- це модель літературної мови того часу, і автор, надавав такій моделі головне значення, а його роман яскравий приклад індоєвропейського тексту, в якому схрещуються світова та ірландська культура. В «*Finnegans Wake*» вжито більш 60 мов, серед яких навіть слов'янська тип мовлення. Загальноживані поняття, такі як домівка, любов, віра, душа і ін. Наприклад:

dom, podushka, skatert, vjeras, zirkuvs, obras, icinistase. [35; 13,268].

Також активно використовується експресивний синтаксис до якого входять номінативні, поєднані та питальні конструкції. Номінативні конструкції притаманні поетичному синтаксису на початку ХХ ст., вони слугують ефективним лексико-семантичним засобом створення ритмічно-інтонаційному та стилістично поетичному твору. Наприклад, твір «*The Daring Young Man on the Flying Trapeze*» В. Сарояна:

Horizontally wakeful amid universal widths, practicing laughter and mirth, satire, the end of all, of Rome and yes of Babylon, clenched teeth, remembrance, much warmth volcanic the street of Paris, the plains of Yericho, much gliding as of reptile in abstraction, a gallery of watercolor, the sea and the fish with eyes, symphony, a table in the corner of the Eiffel Tower, jazz at the opera house,

alarm clock and top-dancing of doom, conversation with a tree, the river Nile, the roar of Dostoevsky, and the dark sun.»

Як бачимо, уривок твору складається з номінативних односкладних речень людини, яка ось-ось помре. [25, 24].

Як правило, порядок слів в реченнях визначає стилістику висловлювань і слугує основою стилістичних фігур, тобто базових засобів експресивного синтаксису. Слід зазначити, що в романських та германських мовах переважають лінійно-структурні речення, і такі речення вважаються нормою. Якщо речення не відповідає нормі, то на ньому акцентують увагу. Слов'янські мови зазвичай в таких випадках використовують інтонацію (наголос).

Синтаксичний фрагмент у мовленні створює відчуття свободи та невимушеності під час комунікативного акту чи то під час розмови, чи то у творі. В цілому для синтаксиса характерний стиль в якому він використовується, якщо це наприклад, публіцистичний стиль, то живаються часто повторення та синтаксичні паралелізм. Конкретному стилі під час вираження експресивності часто допускаються відхилення, які подібні розмовному або побутовому стилю (спростування речень, неповні речення, речення з одним словом). Допустимі відхилення в різних стилях мовлення звичайно спростовують та відхиляють від норм синтаксичної структури. Така проблема виникає із-зі багаточисленних жанрових публікацій та виступів у різних сферах життя, і це безперечно суперечить цільовій, функціональній та суттєвій задачі у вираженні експресивності синтаксичним способом.

Далі розглянемо найчастіші вживання експресивних засобів на синтаксичному рівні.

Інверсія- стилістична форма, яка має латинське походження (*inversio*). Вживається в нормованій синтаксичній структурі висловлювання, додаючи йому певну логічний-семантичний експресивний відтінок. Інверсія може

виступати будь-яким членом речення. [1, 89]. Наведемо приклад українською мовою:

Оповідання він написав чудовий вірш (інверсія прикметника);

З радістю було сприйнято це оголошення (інверсія прислівника);

Не сподіваюсь на його вихованість (інверсія присудка).

Багато вчених трактують поняття інверсії по різному, наприклад В.Н. Комисаров, зазначає, що інверсія-це відхилення від звичайного порядку слів у реченні, і використовується, як ефективний спосіб вираження емоційної характеристики висловлювання. [15, 112].

А.І.Гальперін стверджує: «В інверсійному порядку членів речення акцент робиться на новій інформації, такій як присудок або доповнення. На перше місце у реченні ставиться доповнення, а потім присудок, тому на доповненні робиться акцент». Зі сказаного, можна зробити висновок такий: інверсія-це переміщення слів або фраз на початок або в кінець речення, тим самим змінивши його синтаксичну структуру. Коли таке переміщення не порушує синтаксичну норму будь-якої мови, то ніякого стилістичного ефекту не відбудеться, тобто, при вираженні експресивності шляхом інверсії обов'язково порушується синтаксична норма висловлювання. При порушенні висловлюванню надається певний емоційний відтінок. Насамперед, в основі інверсії входить виділення будь-якого елемента переставляючи його на інше місце, щоб привернути увагу читача або слухача.

Візьмемо до уваги роботи А.І Смирницього, який каже, що інверсія буває повною та частковою. Це безпосередньо залежить від дієслова, чи є від головним, чи допоміжним. [3].

Якщо інверсія повна, то підмет вживається після присудка, якщо часткова- перед підметом вживається допоміжне дієслово.

Down the frozen river came a sledge drawn by dogs – повнаінверсія.

Часткову інверсію в англійській мові зустрінеш набагато частіше, ніж повну, тобто коли до присудок не повністю відноситься до підмета, а лише частково, за допомогою допоміжного дієслова, наприклад:

Never has the boy seen such things.- часткова інверсія.

Допоміжне дієслова «do» в англійській мові, дає можливість поєднувати несумісні речі, з одного боку інверсію, а з іншого, прямий порядок слів у реченні. Наприклад:

Do you see this?

Інверсія присутня в усіх питальних речення в англійській мові, бо вона належить до граматичного засобу. Питання зазвичай починаються з допоміжного дієслова, а це вже є частковою інверсією, як виняток, питання до підмета. В англійській мові таке питання починається зі спеціального слова, а тільки потім пишеться підмет, наприклад:

Whose key is lost.

Дієслова «to be, to have» мають неоднозначність, якщо вони вживаються в смисловому значенні і пишуться перед підметом в питальному реченні, наприклад:

Is boy thirsty? [3].

Інверсія може бути різною в комунікативному акті в залежності від ситуації. Найяскравіші її форми- хіазм, гіпербатон, зевгма.

Щодо до терміну «хіазм», вчені трактують його по різному. И.М.Астафьева та И.Р.Гальперін вважають, що це перевернутий паралелізм, і відносять його до синтаксичної інверсії. А.П.Сковородніков вважає, що це синтаксична фігура, в якій реалізується одночасно принципи повторення, інверсії та симетрії. М.Д. Кузнецов і Ю.М.Скрєбнев: «Хіазм-паралелізм додаючи повторення змінюючи при цьому синтаксичні повторювальні елементи.»

Поєднавши всі висловлювання, які є кожен по своєму правильний, дамо визначення. Хіазм – цей різновид інверсії полягає у змінненні двох

елементів у паралельних рядах слів та відноситься до морфемо-синтаксичного та семантико-логічного порядку слів у реченні. Яскравий приклад висловлювання К.С. Станіславського:

«Умейте любити искусство в себе, а не себя в искусстве».

Хіазм –одна із самих ефективних стилістичних фігур класичної риторики. По-іншому його називають «перевернутий паралелізм» або антистрофою. Ці назви хіазм отримав бо фрази містять зворотній порядок слів, які ґрунтуються на протиставлені. Приклад українською мовою:

Я молодий любов'ю до народу, я юність Вітчизни молодий. (В.Сосюра)

Зустрічаються хіазми, які підсилюють стилістичну тональність висловлювання завдяки анадиплосисом (andiplose), тобто повтором прикметника в кінці першого та на початку наступного речення. [1, 105]. Наприклад:

*Найкраща людина та, яка живе своїм мозком та почуттями оточуючий,
найгірша людина та, яка живе мозком оточуючих і своїми почуттями.*

Хіазм доволі часто зустрічається в сучасній ліричній та народній поезії, в медійному стилі, особливо в заголовках та слоганах. Антистрофи не слід плутати з іронією, бо це два різних поняття, хоч і мають схожість. Легко сплутати ці поняття, коли у творі виражаються емоції героїв.

Також є такий різновид хіазму, який називається –хіастичний каламбур. Він показує змінення значень у реченнях або висловлюванні. Такий прийом часто згадують в жартах та публіцистичних стилях. Наприклад:

Тут, в Америці дуже добре, всі дивляться телевізор. А там, де проживаю я, телевізор дивиться за вами.

Як висновок, хіазм, як стилістичний прийом вживається багатьма мовами, і широко використовуються всі різновиди хіазму в різних стилях мовлення. Вище показані приклади українською та російською мовою, але також наведемо приклад англійською та іспанською мовою. Приклад іспанською мовою:

...y en orla negra de la esquila de Pio Tello y quiza en la iglesia, ni tiempo de confesarse tuvo....(M.Delibes).

Приклад англійською мовою:

Halfway along the right hand side of the dark brown hall was a dark brown door with a dark brown settle beside it. After I had put my hat, my gloves, my muffler and my coat on the settle, we three went through the dark door into a darkness without any brown in it. (W.Gilbert) [1,109].

Наступна яскрава форма вираження інверсії- гіпербатон. Гіпербатон- це фігура мовлення, при якій акцент на головну думку висловлювання робиться за допомогою вставлення її в початок або кінець речення, при цьому синтаксичний зв'язок може бути розірваний між підметом та присудком. В українській та російській мові частіше цей термін носить назву- анаколуф. Такий прийом застосується, як риторична фігура в літературних творах з метою побудити читача або слухача до роздумів. Наприклад в італьському прислів'ї:

Buona cosa – pensaci. - «Гарна думка- подумай над нею».

Або в поемі англійського поета Джона Мільтона:

If you were there, what could it do? – Якщобвибулитам, щобвизробили?

Цей стилістичний прийом широко використовується в медійному стилі сучасних мов для передачі сарказму та іронії. Наприклад в українській мові:

«Мені соромно, як чесна людина», правильно побудоване речення, виглядало б так *«Мені, як чесній людині, соромно».*

Як видно, якщо даний стиль вживається ненавмисно, то у структурі речення є помилка.

Зазвичай, гіпербатон властивий художній літературі різних епох, особливо це найулюбленіший прийом естетики бароко. Стилiстичний прийом слугує для емоційного акценту, підсилення експресивності мовлення. [1,127]. В залежності від контексту анаколуф вживається за для:

- упущення слів з речень, тим самим скорення їх;
- імітації розмовного стилю мовлення;
- акцентування на емоційності героя (частіше, хвилювання)
- створення комічності в тексті. (Наприклад:

«...глядя на природу в окно, у меня слетела шляпа» (А. П. Чехов)

Ще одна із форм інверсії, про яку необхідно сказати, зевгма. З грецької мови перекладається, як «зв'язок», це термін прийшов до нас з античної стилістики. Зевгма являє собою поєднання у функціональному плані семантико-синтаксичні непоєднувані елементи висловлювань. Наприклад:

Я больше всего люблю имя яблочный пирог и имя Роланд.
(А.П.Чехов) [1,129].

Даний стилістичний прийом є дуже цікавим, і багато поетів та письменників використовували його в своїх творах. Особливо, коли це стосується жарту, каламбуру, сарказму. Однорідні члени речення, які будучи однорідними по своїй структурі, часто подаються у творах в неправильному сенсі. Наприклад:

Михайловна сидит... в превосходном расположении духа и светло-зеленом платье» (Ф.М.Достоевський).

Як ми бачимо, такий прийом широко використовується російськими письменниками. В українській мові, яскравий приклад, можна привести із поеми «Зачарована Десна» О. Довженка, в якій пояснюється емоційний стан героя, який підсилюється використаним стилістичним ефектом.

Далека красо моя! Щасливий я, що народився на твоєму березу, що пив у незабутні роки твою м'яку, веселу сиву воду, ходив босим по твоїм казкових висипах, слухав рибацьких розмов на твоїх човнах і казання старих про давнину, що лічив у тобі зорі на перекинутому небі, що й досі, дивлячись часом униз, не втратив щастя бачити оті зорі навіть у буденних калюжах на життєвих шляхах.» - [1, 144].

В англійській мові, не так часто використовують цей різновид інверсії, тільки в експресивних цілях:

He took his hat and his leave. « Він загубив свій капелюх та настрій».; (Ch.Dickens) [1, 67].

He lost everything there was to loose: his friend, hir purse, his head and finally his reputation - «Він загубив, все що можна було- товариша, гаманець, голову і на останок, репутацію».

Вживання окремо граматичний членів речення, які не можна розділяти, такі як, складні слова, форми допоміжного дієслова, форми дієслів та інші, у французькій мові називають –*lathème*. В цій мові, такий стилістичний прийом використовується зазвичай у розмовному стилі. Наприклад:

Elle en a une belle, ma patronne, de voiture. (*Ma patronne a une belle voiture*) – У неї гарка, мій начальник, машина. Не дивлячись на таку дивну фразу, зворот, який був використаний у реченні, допустимий у розмовному стилі французів. [1, 29].

Приклади, які були згадані вище, показують наскільки цей стилістичний прийом для прояву експресивності важкий, бо він є абсурдним, він є непростим у розумінні, складним у написанні, не завжди доносить правильний зміст адресату. Але з іншого боку, в цьому його і унікальність. Щоб використовувати такий прийом, чи то у комунікативному акту, чи то у написанні твору, необхідно мати неабияку дотепність, літературний талант, а ще найголовнішою умовою стовідсоткове володіння почуттям мови.

Еліпсис –ще один із синтаксичних засобів вираження експресивності у мовленні. В перекладі з грецької мови термін перекладається як «упущення» «нестача». Його вживання ґрунтується на упуцненні певного члена речення (зазвичай, це присудок), але пропущений член речення легко відтворюється по смислу. Еліпсис вигідний в використанні, якщо необхідно динамічно та коротко висловитись мовцю. [1, 29]. Ситуаційний еліпсис в розмовному стилі повністю нормативний в усіх мовах. Наприклад:

«Are you going to the theater? –Yes, of course».

Важливо зазначити, що в розмовному стилі еліпсис не передає ніяких емоцій, а просто характеризує ситуацію, або ставлення до неї.

Якщо казати про використання еліпсису в літературному мовленні, то звичайно головною метою використання такого прийому, є мета подіяти на читача силою мови. Багато прикладів є в літературі різних мов, розглянемо кілька з них. Приклад англійської та іспанської літератури:

And oh! if e'er I should forget, I swear — But that's impossible, and cannot be.(Byron).

Chopos del camino blanco,

Álamos de la ribera;

espuma de la montaña

ante la azul lejanía;

Sol del dia, claro d'ta

¡Hermosa tierra de España!(A. Machado). [1, 31].

Динаміка в реченнях та її емоційна експресивність виражається яскравіше , якщо еліпсис поєднується з іншими засобами виразності, наприклад, різними способами повторень. Наприклад:

Кто –куда, а я – в сберкассе (В. Маяковский);

А тут і Чіпка в хату.(П. Мирний).

Слід зазначити, що при використанні еліпсису, чи то в усній формі, чи то в письмовій, існують види упушень. Переглянемо їх:

1.Непрямий еліпсис. Зустрічається тоді, коли назва предмету упушена, але всі здогадуються про що саме йдемо мова, і всі розмови відбуваються навколо цього предмету. Яскравим прикладом непрямого еліпсису, є вірш, автор Tomas Hood:

No sun—no moon!

No torn—no noon—

No dawn—

*No sky—no earthly view—
 No distance looking blue—
 No road—no street—no —t'other side the way||—
 No end to any Row—
 No indications where the Crescents go—
 No top to any steeple—
 No recognitions of familiar people—
 No courtesies for showing _em—
 No knowing _em!
 No traveling at all—no locomotion,
 No inkling of the way—no notion—
 —No go||—by land or ocean—
 No mail—no post—
 No news from any foreign coast—
 No park—no ring—no afternoon gentility—
 No company—no nobility—
 No warmth, no cheerfulness, no healthful ease,
 No comfortable feel in any member—
 No shade, no shine, no butterflies, no bees,
 No fruits, no flowers, no leaves, no birds,
 November!*

2. Ситуативний еліпсис. Це не просто упушення слова, або словосполучення, фрази. Компенсація упушення відбувається жестами, вигуками. Наприклад:

...ah, that is imposible! How can this be? Oh, what will happen now?

3. Психологічний еліпсис. Тут упушення може означати брехню, натяк, секрет. Наприклад, якщо розмова йдеться між двома особами, але навколо багато люду, і не обхідно приховати якусь інформацію, але це може

призвести до неочікуваного результату. З іншого боку, двоє людей, які добре знають один одного, їм не потрібно висловлюватись «повністю», бо розуміють один одного з півслова. Наприклад:

Я не Ганна, не наймичка. Я... - та й замовчала (Т.Шевченко).

Термін еліпсис, як видно вище популярний у використанні в усіх комунікативних актах та сферах життя різних націй. Тема цього прийому лише одна, висловити експресивність у мовленні. З наведених прикладів, видно, що даний прийом не складний, зрозумілий, його використовують в різних стилях мовлення, можна зазначити, що такий прийом широко використовується в театральних постановках. Зайвий раз нагадуючи нам, що сила слова безмежна, і якщо вміти правильно навіть «змовчати», то все стане зрозумілим. [2, 280]

Висновки до розділу 1

Експресивність – це семантична категорія, тобто, при появі експресивності в реченні або словосполученні поняття стає ширшим та ускладнює його, тим самим змінюється смислова структура, додаються смислові відтінки. Елементи, які мають оцінювальні- характерні властивості важливі при використанні експресивності в тексті або мовленні.

Вчені виділяють такі види експресивності:

- образна експресивність
- експресивність перебільшення
- інгерентна експресивність
- адресентна експресивність
- смислова експресивність
- денотативна експресивність
- контекстуальна експресивність
- мовна експресивність

Кожна із цих видів унікальна по своєму та утворюється за допомогою певного контексту в залежності від актів комунікації.

Слід зазначити, що експресивність поєднує в собі такі елементи як: інтенсивність, емоційність, образність та оцінювальність. Але щоб досягнути експресивності у мовленні не обов'язково вживати всі ці елементи.

В цьому також розділі детально розглянуті особливості вираження експресивності.

Особливістю вираження експресивності у мовленні є те, що вона може бути виражена різними рівнями одиниці мови. Таким чином, експресивні елементи утворюють не просто систему, а головну систему з другорядними підсистемами. Особливістю системи вираження експресивності можна вважати лексичні засоби, а синтаксичні засоби віднести до другорядних підсистем. Але

вчені ще не дійшли до єдиної думки, тому можна знайти твердження, що синтаксичні засоби- є головною системою у вираженні експресивності, а лексичні відносяться до другорядних. Крім лексичних та синтаксичних засобів, є ще фонологічні та морфологічні засоби, які також необхідно брати до уваги.

В роботі детально розписані які саме засоби відносять до фонологічних, морфологічних, лексичних та синтаксичних. Перерахуємо їх. До фонологічних засобів відносять інтонацію та гру слів. Алітерація, каламбур, афреза, ономатопа, апокопа, епентеза- це одні із найяскравіших засобів вираження експресивності в усному та письмовому мовленні. До морфологічних засобів відносяться такі прийоми, як аббревіатура, скорочення, рід, число, телескопія – кожен із прийомів себе в собі свої особливості та виражає експресивність по-своєму. Щодо лексичних засобів то головною одиницею комунікації –є слово, воно багатофункціональне, може мати різні відтінки в залежності від виду комунікації та використання її в певних стилях. Вираження експресивності синтаксичними засобами є найбільшим підрозділом у моїй дипломній роботі, бо синтаксичних прийомів немало і їх використання неабияк важливе у комунікаціях. Інверсія, як може бути повною або частковою, в англійській мові переважно використовують часткову і зустрічається вона найчастіше у питальних реченнях. Хіазм, гіпербатон, зевгма, еліпсис – всі ці засоби описані також в першому розділі.

Як висновок, доречно зазначити, що вираження експресивності в будь-якій мові, чи то в російській, українській, англійській достатньо складний процес. Вираження експресивності засобами, які перераховані вище роблять мову емоційною, додають їй відтінки, які доречні у певних ситуаціях.

РОЗДІЛ 2.

ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ В КІНОСТРІЧЦІ «ІТ» ЗА РОМАНОМ СТВЕНА КІНГА

2.1. Поєднання кінематографу та творчості Стівена Кінга

Використання експресивності у письмовому чи усному мовленні звичайна річ для будь-якої мови. Засоби експресії зустрічаються дуже часто, і їх вживання збагачує мову мовця, та й не тільки. Попередній розділ моєї дипломної роботи багатий на засоби експресивності, які ілюструються в романах, віршах, оповіданнях, наукових статтях і побутових ситуаціях. Оскільки багато прикладів з різноманітних літературних жанрів та часів згадувалося раніш, у другому розділі вирішено продемонструвати використання засобів експресивності в кінострічці.

Як відомо, експресивність запорука передачі емоційності та особливого забарвлення, і кіно не стало тому виключенням. "Кіно - життя, з якого прибрати все нудне" – говорив Альфред Хічкок. [22]. Світ кіно має надзвичайну здатність розширювати реальність, формувати кругозір, наближати нас до культур, історії та ситуацій, далеких від тих, якими ми звикли стикатися у звичайному житті. Кіно - це кисень, необхідність. Після гарного фільму хочеться жити на повну, любити і намагатися бути кращим для оточуючих та для себе, або навпаки кіношний світ відкриває нам інше бачення речей.

Стівен Кінг, один із найвідоміших американських письменників сучасності, отримав неофіційний титул «Король жахів» у світі. Романи та оповідання більш ніж 350 мільйонів тиражів розійшлися по різних країнах світу, багато з оповідань були відтворені на короткометражних кінострічках, на основі романів створені багатосерійні серіали, за сюжетами митця навіть є театральні вистави. Автор нагороджений багатьма преміями, найпрестижнішою з якої – Національна книжна премія.[32]

Чверть століття його романи є яскравим тренажером для розвитку критичної безпощадності, оскільки переважну частину творів складають жахи. Багато читачів вважають, що манера написання Стівена давно вичерпала себе, але все рівно автор не відходить від свого нав'язливого іміджу. Даний стиль нагадує відомого доктора Джекіла, який час від часу стає містером Хайдом. (Р. Л. Стивенсон "Странная история доктора Джекила и мистера Хайда").

Інші читачі відзначають легкий та невимучений стиль написання творів, завдяки якому автор створює дійсно страшні та емоційні сюжети. Коли людина читає його роман, то вкривається холодний потім, оскільки вона навіть не усвідомлює, що саме його лякає: чи то автор - кровожерливий вбивця, який створив цей анатомічний театр, чи то досвідчений психолог, який здатний створити жах в нашій півсвідомості, чи то взагалі він деміург вищого ґатунку, якому достатньо правильно підібраної інтонації та удалого стилістичного рішення, щоб невинний епізод здавався читачам «справжнім пеклом».[33]

Одне із питань на яке шукає відповідь Стівен Кінг це –«Чим керуються людина, яка витрачає гроші за те, щоб відчутти на собі «максимальний дискомфорт?».І є відповіді на це питання. Більшості з нас достатньо біологічної концепції, тобто відчутти адреналін, бо це інколи корисно для організму. Кінг пропонує нейтральну позицію, і спробувати відчутти себе душевнохворим з антисоціальною поведінкою. Переглянувши фільм жаху чи прочитавши книгу – це подарунок внутрішньому демону, який часу від часу підштовхує нас до насильства та інших поганих вчинків. Завдяки цьому, ми відчуваємо на собі всі негативні емоції та нелюдські якості, які приховує наша півсвідомість. Таким чином, жахи - щось ніби універсальних духовних ліків. [24,59; 23,34-37]

Переглянувши будь-який жанр кіно,чи то документальне кіно, мелодраму, мультфільм, комедію, фантастику чи то навіть фільм жаху, кожна з кінострічок буде наповнена компонентами експресивності, а саме емоційністю, образністю, інтенсивністю та оцінювальності.

Яскравим прикладом вираження неабиякої експресії є твори Стівена Кінга – неординарність, пострах, але неперевершеність у написаних роботах можна зустріти у всіх його книгах. Стівен Кінг написав безліч романів, за допомогою яких він отримав шалену славу у минулі роки до сьогодні. Багато з його робіт було екранізовано, і також користуються популярністю, наприклад такі кінострічки, як: «"Побег из Шоушенка (The Shawshank Redemption, 1994)", "Зелена миля (The Green Mile, 1999) " "Сияние (The Shining, 1980)", "1408 (2007)", "Бегущий человек (The Running Man, 1987)" та інші. [9, 44-50]

2.2. Екранізації роману Стівена Кінга «It» та його сюжет

В даному розділі, особливу увагу буде приділено екранізованому роману Стівена Кінга «It»(Воно). Ця кінострічка має особливий жанр, ціль якого налякати, або як мінімум стимулювати глядача. Загалом фільм жахів відрізняється від інших жанрів потаємністю, умовчанням, неочікуваністю, що саме і приваблює телеглядачів. За допомогою певних прийомів фільм жаху діє на людський мозок, запускаючи механізм, який розкриває найглибші підсвідомі наші страхи, примушуючи боятися будь-якого шурхіту. Цілком зрозуміло, що це збаламучує нервову систему людини, але не дивлячись на це, фільми такого жанру досить популярні, і має певну цільову аудиторію.

Історія написання даного твору досить цікава, і це неймовірна вдача, що автор не забув про ідею, яка з'явилася так не очікувано. Молодий Стівен переїхавши з родиною у 1978 році у містечко Боулдер, виявивши, що його автомобіль зламався, щоб привести його до ладу, необхідно було подолати більше півтора кілометра. Звичайно, що автору нічого не залишалось, як пройти цей шлях пішки. Йшовши досить довго, він натрапив на підвісний дерев'яний місток над річкою, він став прислухатися навколо та згадав норвезьку казку. Дитяча історія розповідала про троля, який жив під мостом, і

Стівену спало на думку: а що він буде робити, якщо зараз монстр і знаходиться там? [20,70]

Коли письменник взявся за перо, у нього зовсім ця ідея зникла, він навіть не міг згадати про що думав, і таке траплялося часто, натхнення то осягне в його голові, то зовсім зникало. Трохи пізніше він все ж таки згадав, але вирішив змінити місце проживання монстра – система тунельної каналізації була ідеальним місцем, як вважав автор. Цей роман автор називає «Екзаменом по Відомим Монстрам». Стівен хотів зобразити і елементи Дракули, Франкенштейна, Перевертня, «Мегалодона», «Жах Тролленберга» і «Воно із далекого космосу». Існує думка, що образ Пеннівайза було взято із маніяка Джона Уейна Гейсі, який зацікавлював своїх жертв на дитячих святах у костюмі клоуна.

Цікавим фактом є те, що епізоди в каналізаційні тунелі було змальовано з дитячих спогадів письменника. А також у творі згадана арахнофобія, якою страждав автор. Працював Кінг над книгою навіть уві сні. Коли майже більше частина роману була готова, він не знав, що писати далі. Йому наснився сон, про дівчинку, яка гуляла по сміттєзвалищу в оточенні створінь, і зображення уві сні змінювалось кольорами, то білого, то червоного кольору. Прокинувшись він зрозумів, що створіння були ніби п'явки, цей епізод увійшов до роману майже незмінений. [35]

Через чотири роки книга була дописана і роман набув шаленої популярності. Історія про клоуна Пеннівайзе була актуальна цілих 14 тижнів після прем'єри.

Доречно трохи приділити увагу сюжету екранізації та роману. Мова йдеться про друзів, які проживають у штаті Мен, вигаданому містечку Деррі. Діти об'єдналися в гурт «Невдахи», оскільки кожного з них намагався вбити загадковий монстр, який відстежував маленьких дітлахів один раз у 27 років. Це створіння має образ клоуна - Пеннівайзе, але монстр може перетворюватись у будь-кого, тому його прозвали «Воно». Дорослі не могли допомогти та

врятувати дітей, тому що, «Воно» могли побачити тільки діти, і всі благання про допомогу залишались осторонь. З цього приводу школярі вирішують брати справу у свої руки, і покінчити з клоуном раз і назавжди.

Стівен Кінг створив не просто жахливу та страшну розповідь, а й підняв на роздум різні важливі теми, такі як: виховання дітей, особливо підлітків; вплив дитячих травм на життя та психіку дитини. Доречно сказати, що автор зовсім не розкриває тему релігії, хоча це було актуально в ті часи. Також підіймаються теми дитячої жорстокості, расизму, небажання бачити дійсність того що відбувається. Багато батьків не втручаються у життя дітей, не піклуються їхніми проблемами, залишаючи їх із своїми страхами та невпевненістю на одинці. Дорослі мабуть забувають, що таке відношення повністю впливає на подальше життя дитини, бо недолюблене дитя виростає закомплексованою, не урівноваженою та боязливою особою.

У зв'язку з популярністю книги, було запропоновано екранізувати роман. Вперше історія на екрані з'явилася у 1990 році, це був американсько-канадський серіал під керівництвом режисера Томми Лі Уолесса. У 2017 році «It» було екранізовано вдруге американським режисером Едді Мускеті, компанією Warner Bros. Ця прем'єра перевищила всі світові рекорди по перегляду фільмів жаху – 123,4 мільйонів доларів було зібрано після двох тижнів. У 2019 році було знято «It 2», дана картина також зазнала неабиякого захвату глядачів.[34]

Оскільки тема моєї дипломної роботи передбачає аналіз сучасної англійської мови, то для аналізу експресивності було обрано екранізацію 2017 року, тому що вона більш сучасна та відтворює англійське мовлення підлітків краще ніж екранізація минулого століття та підкреслює атмосферу сьогодення. Щодо аналізу другої частини фільму, то в цьому не було необхідності, бо перша частину фільму досить яскрава та вдосталь наповнена експресією.

2.3. Аналіз вживання експресивних засобів у кінострічці «It»

Кінематограф в цілому зображує людський досвід за допомогою різноманітних прийомів. Він тісно взаємодіє з рефлексією глядачів – осмислення та роздуми пережитого досвіду, оскільки людство не просто живе у світі, а й може бути відокремлене від нього. Кінострічки впливають на людину безпосередньо (звуками, піснями, ритмами) та символічно (образами, асоціаціями).

Значення будь-якого тексту можна розглядати як дискурс. Він вміщує в собі весь простір соціокультурного контексту та пов'язаний з усіма гуманітарними науками, лінгвістика не є винятком. Досягнення у дискурсі цілком пов'язане з контекстом. Необхідно зазначити, що дискурс у поєднанні з кінематографом має певні типи: по-перше-це не відображення дійсності, а лише утворення певної версії або моделі бачення світу; по-друге, дискурс виступає динамічним процесом взаємодії між автором та глядачем за допомогою мовних, соціальних та культурних правил. [12, 327-333]. І такі взаємозв'язки відображені у:

- лінгвістичному аспекті: складається з мовних засобів(слова, словосполучення), метафоризації та правил (граматика);
- аспект міжперсоналізації : він орієнтований на різних людей;
- культурний аспект: відображає різні види діяльності та способи мислення, які характеризують певну культуру.

Слід сказати, що в західній лінгвістиці виділяють дискурс кінофільму (filmdiscourse), який тісно взаємодіє з кіно дискурсом (cinematicdiscourse) та кіно діалогом (filmdialogue). Особливу увагу у вивченні кіно дискурсу займаються такі вчені, як: М.Дайнел, С.Козлофф, А.Шпиц, В.Горшкова, Я.Хованець, Ж.Чотія та інші.

Польський вчений М.Дайнел під цим терміном має на увазі сукупність мовлення акторів з невербальною комунікацією, яка може виражатися як в

широкому, так і в вузькому значенні. В широкому значенні невербальна комунікація включає всі невербальні повідомлення, які мають вплив на інформативний процес. У вузькому значенні невербальна комунікація зводиться до не мовленнєвого феномену, який взаємодіє тільки з вербальною мовою. Дайнел притримується думки, що дискурс фільму та кіно дискурс взагалі різні поняття і несуть у собі певні прийоми, які вивчає не тільки лінгвістика. [26]

С.Козлофф щодо даного терміну визначає, що це поєднання розмовних ліній у фільмі, а ось професор В.Горшкова стверджує – « вербальний компонент будь-якого художнього фільму- це смислова завершеність, яку забезпечує аудіовізуальний ряд». Якщо звертатися до вітчизняної лінгвістики, то термін кінодіалог взагалі відсутній, хоча багато вчених запевняють, що це поняття може впевнено стояти в одному рядку з кінодискурсом та кінотекстом.[28]

1. Дискурс кінофільму може бути концептуальним, як художня, аутентична та сценічна бесіда між художніми персонажами, спираючись на доводи словацького лінгвіста Я.Хованець. Ж.Чотія висловлює таку думку – театральна комунікація стовідсотково має подвійну природу. Таким чином, сценічний діалог відрізняється від повсякденного мовлення тим, що він не є спонтанним, хоча і складає таке враження у глядача. Тобто, ми сприймаємо ілюзію спонтанності, хоча одночасно розуміємо, що це інсценування. [8, 143-145]

Між дискурсом кінофільму та дискурсом живого мовлення існує певна кількість дихотомій, таких як: інсценування та спонтанність, стабільність та ефемерна природа, комунікативні наміри адресанта та вільне мовлення актора. Деякі лінгвісти вважають, що дискурс кінофільму сфабрикований та антиемпіричний, оскільки мовлення було зафіксовано у вигляді сценарію, який був відформатований, можливо переписаний, має свої корективи, і тим паче акторська гра заздалегідь прорепетирувана.

З іншого боку, доречно зазначати, що дискурс кінофільму створений у сьогоденні та відображає реальні мовні комунікації з дійсними носіями мови, при цьому викликаючи у глядачів відчуття реальної розмови. Отже, кіносценарій повинен містити певні загальноприйняті норми, які відображають сучасність культури та дійсності. [12, 327-333]

Цікавим фактом є те, що дискурс кінофільму здатен взаємодіяти з дискурсом живого мовлення. Як зазначено вище, для вираження експресивності можливе використання фонологічний, морфологічних, лексичних та синтаксичний засобів. [21]

У першу чергу розглянемо фонологічні засоби. До таких засобів відносяться інтонація та гра звуків. Проаналізувавши кінострічку, можна впевнено сказати, що інтонація - ключовий засіб у вираженні експресії у цьому фільмі. За допомогою інтонації виразність та зрозумілість мовлення підвищується, мається на увазі, що у фільм жаху, який був вибраний та проаналізований, пронизаний розмовним та вільним стилем спілкування, тобто мова не йдеться про граматичну правильність у вимовлянні слів головними героями. І таким чином, інтонація є ключовим засобом, бо виражає переживання, переляканість, смуток, злість, паніку у героях, тим паче, що дана кінострічка має специфічний жанр. Наприклад:

Help!Help!Help! (в епізоді хлопчик голосно просив про допомогу);

Are you retarded? You'll the reason why we're in this position right now!-

Ти глузду з'їхав? Це через тебе ми тут! (швидкий темп вимовляння цього речення та підвищений тон мовця засвідчує про шокованість та висловлювання незгоди у чомусь та навіть звинуваченні).[21]

Прості звуки можуть стати гарним стилістичним прийомом та надати певного окрасу при нетиповій вимові. Наприклад у фільмі дівчинка зверталась до іншої показуючи всю свою неприязнь до неї, акцентуючи увагу на її ім'я – *Are you im there by yourself, Beaver-ly?*

У фільмі було вживано кліше для експресивності. Наприклад:

Oh!Bill's gonna kill me! (going to); You don't wanna lose it (want to); Georgia; Come on, get'em! (get them); Whatcha got there? (what you).

Дані кліше є нормальними у повсякденному використанні для американців, і це не дивно, що такі кліше у фільмі зустрічаються на кожному кроці, їх дуже багато і між ними не має різниці до кого звертаються чи то до друга, чи то до дорослої людини.

Алітерація також зустрічається у кінострічці для вираження експресивності, але нажаль не так часто. Наприклад:

You'll the reason why we're in this position right now! Come change. Come float. You'll laugh. You'll cry. You'll cheer. You'll die (використано у фільмі для залякування підлітка, оскільки під час вимовляння цього тексту експресія було підкріплена звуковим та візуальним ефектом).

Афереза, як зазначено у першому розділі, це упущення на початку слово. Такий прийом експресивності, як виявилось, знайти не так просто. Оскільки цей прийом передбачає не промовляння фонем, але сенс при цьому не втрачається, аналізуючи усне мовлення досить складно виявити ненавмисне упущення фонем. Наприклад, у фільмі є епізод, коли один із друзів переживаючи промовляв речення дуже швидко, і фонема, з якої починалося нове речення, просто «розчинялася»: вона ніби є, але для слуху не сприймається. Наприклад:

Take cyclist (bicyclist) (хоч фонема на початку і пропущення, зрозуміти про що йдеться мова було не складно, бо після сказаного словосполучення хлопчик взяв свій велосипед);

Yeah. I know that cause we're in the same class. (cause-because, не дивлячись на упущення фонем з точки зору англійської граматики можна зрозуміти про що йде мова)

Упущення фонем в кінці слова називається апокопа. Знову виникла проблема, чи дійсно фонема упущення навмисно, чи то просто над героями беруть емоції, і виявити на слух складно. Особливо це просліджується коли

героями володіє хвилювання та страх. Ще одна складність у цьому прийомі є те, як виразити на письмі упушення фонем в англійському мовленні. Якщо проблеми в російській та українській мовах не виникає (*раніш- раніше*), то в англійській мові не має настільки виражених слів щоб їх сенс був зрозумілий. Для знаходження цього прийому, я навіть вирішила проаналізувати субтитри, але нажаль вони не допомогли знайти апокопи.

Прийом вимовляння стороннього звуку називається-епентеза. Проаналізувавши «It» вдалося знайти такі приклади:

Don't be a wiiiiis. (спираючись на переклад фільму на російську мову : *Не будь тру-тру-трусом*);

I head ya... (При вимовляння англійського слова «I», підліток промовляє сторонній звук);

You say someting Bbbilly? (тут зайвий звук виникає, тому що, у фільмі один хлопчик дразнив іншого).

Приклади ономапопея були знайдені за допомогою англійських субтитрів, оскільки цей прийом передбачає імітацію реальних звуків. Наприклад:

Uh-huh. Because they pop pop, pop, pop, pop, pop. (на початку речення зображено імітацію сміху. А слово «pop»-хлоп, тобто стук або удар);

Whoa, whoa, whoa, cool huh? (вау, вау, вау, круто, да);

Не менш важливими є морфологічні засоби для передачі експресивності у фільмах будь - яких жанрів. Як зазначено у першому розділі морфологічні засоби виражаються за допомогою роду, числа, суфіксів, префіксів, які передають особливий відтінок слова, також до цих засобів відноситься телескопія, аббревіатура нейтральні слова та скорочення.

Оскільки категорії роду в англійській мові не має, але передача експресія все рівно можливо, у кінострічці мною було знайдено декілька прикладів, але для цього мені було необхідно звернутися до його перекладу. Наприклад:

Sweetie, you can't go; Oh, sweetie, don't go rolling around on the grass.
 (Sweetie у фільмі перекладається, як «солоденький», і звертається так мати до сина, але саме слово дослівно «солоденька, цукерка» жіночого роду.

Що стосується категорії числа, були знайдені такі приклади:

Now are aren't strangers, are we;

Stupid clowns!;

Aren't you guys coming in?

Приклади телескопії також були знайдені та проаналізовані з екранізованого роману Кінга:

Just my backyard;

No, I love being your person doorman, really;

It just goes into hibernation?.

Нагадаємо, що телескопії - це поєднання двох і більше слів для утворення нового слова. В англійській мові такий прийом часто використовується для зневаження, друге речення як раз вдалий приклад цього.

У фільм доволі часто при розмовах використовувалась аббревіатура. Використання даного прийому взагалі притаманне для наукових текстів, але їх можливе використання і у побуті, в розмовному стилі. Наприклад:

You guys do now that alleys are known for dirty needles that have AIDS right?
 (аббревіатура розшифровується як «*acquired immune deficiency syndrome*- вірус імунodefіциту»);

Take everything but the DD, guys. (в цьому випадку аббревіатура стосується не загановживаного поняття, її можуть зрозуміти тільки певна аудиторія. В реченні мова йде про печиво, у фільмі є епізод, як один із хлопців доставав це печиво з шухляди і в кадр попала коробка цього печива з великими літерами DD.)

Якщо казати про скорочення, то вони також зустрічалися у «It». Можна навести такі приклади:

Just my backyard, Mrs.K. (Один із хлопчиків звертався до матері іншого хлопчика, тут подвійне скорочення, бо ім'я жінки повністю не було промовлено, лише перша літера її ім'я або прізвища.);

As if Betty Ripson's been biding in Home Ec. For the last few week. (мова йде про певне місце, будівлю, яка добре відома адресантам);

Wait, isn't that he homeschooled kid's bike?(в реченні bike є скороченням, даний приклад не є новизною, слово широко використовується у розмовному стилі під час різноманітних комунікацій).

Знаходження експресивності за допомогою лексичних засобів в екранізацію також було необхідно, щоб розглянути використані слова та словосполучення у сучасному мовленні англійської мови. У попередньому розділі достатньо детально написано про лексичні засоби вираження експресивності, але необхідно нагадати їх. До лексичних прийомів відносять класифікацію слів, як відомо всі слова поділяються на літературну, нейтральну та розмовну лексику. В свою чергу лексика поділяється на розряди слів, такі як: фразеологізми, вульгаризми, історизми, поетизми, архаїзми, неологізми, жаргони, а також синоніми, антоніми, пароніми, омоніми та т.і. Поєднання різної лексики в одне ціле, можливо і широко використовується у різних стилях, як усного так і письмово мовлення. Доречно згадати, що жанр фільму жахи, і використовується лексика, яка має відносно розмовний стиль, бо фільм розкриває проблеми підлітків, які борються з чудовиськом. [21]

Слід вказати, що лексика, яка передає емоції буває: специфічна лексика, лексика що називає емоції та лексика що передає емоції. Оскільки аналіз проводиться не художнього твору, а фільму, для досягнення експресивності у даному випадку лексика підсилюється зображенням та музичним супроводом.

Будь яке сказане речення, чи то словосполучення героїв несе у собі експресивність, оскільки сюжет роману Стінга сповна експресії, а взаємодія кінематографу додає трагічності, страху, невпевненості у фільму жаху, або просто показує емоції або ставлення одного героя до іншого.

На стилістичному рівні емоції передаються за допомогою метафор, епітетів і порівнянь.

-I like your glasses, Mr.Keene. You look just like Clark Kent.

-Oh!(laughing) I don't know about that.

-Can I try them?

-Mmm...sure.

-What do you think?

-Well, how about that? You look just like Lois Lane.

Цей епізод передає ніби загравання один до одного, лестощі один одному, тут використовується порівняння.

-Just so you know...I never believed any of the rumors. And none of us Losers do. We like handing with you.

-Thanks.

-You shouldn't thank us too much. Handing out with us makes you to Loser, too.

-(laughing) I can take that.

Цей приклад за допомогою певних слів передає емоції подяки, також мова йде про невдах, що виражає епітет.

-Are you okay? That looks like it hurts.

-Oh, no. I'm good. I just fell.

-Year, right into Henry Bowers!

Остання репліка показує метафору в англійській мові, яка використана у звичайному побутовому мовленні.

Ще одна метафора була у фільми, коли хлопчик зізнався у своїх почуттях до дівчинки, яка йому подобається:

Your hair is winter fire, January embers. My heart burns there too.

Для більшого розкриття експресивності за допомогою лексичних засобів, необхідно більш детальніше проаналізувати розряди слів. Почнемо з арго та

жаргонів, оскільки у фільми вони яскраво виражені та часто вживаються підлітками. Наприклад:

Henry and his goons are over by the west entrance. (Слово «goons» означає *головоріз*);

Stay cool, Ben from soc class («soc»- *social science*).

Фільм насичений вульгаризмами, оскільки режисер та автор роману піднімає проблеми фізичного насилля та проблеми у спілкування між підлітками та дітьми. Ось кілька прикладів:

Where are you off to, tits?;

Look at all his blubber!;

Who doesn't love splashing around in shitty water?;

Fucking losers!;

You got a free ride this year because of your little brother.

Логічне є те, що у кінострічці буде переважати просторіччя, оскільки цьому розряду притаманний простий стиль спілкування та поєднання різних ненормованих лексичних одиниць. Наприклад:

You mean that creepy-as shouse a bad dream and real life, okay? (мова йде про *дім, який знаходиться казна де*);

We just gots how edup by a girl (нас «зробила» *дівчина, обігнала у якійсь справі*); *Nice going bringing up Bowers in front of her* (*побазікати, погомоніти*).

Не дивлячись на те, що це фільм жаху, було знайдено навіть фразеологізми. Наприклад:

Except you won't know it until you feel that bolt between your eyes (*коли у тебе не буде вибору, бо будеш у критичній ситуації*);

You waste time hamming and hawing, and someone else is gonna a make that choice for you. (*розпускати сльози*).

Один із головних героїв у своєму мовленні вживав різноманітні терміни, тим самим підкреслюючи свій розум, та більшу досвідченість у певних областях, але це і зображувало хлопця як боягузика. Наприклад:

*My mom will have an anenzysm, if she finds out that we're playing down here!;
Have you ever heard of a staph infection? This is so unsanitary. Have you ever
heard of Listeria;*

*I'm spending the whole rest of the weekend in the emergency room getting X-
rayed.*

У мовленні хлопчика також було знайдено пароніми:

*You waste time hamming and hawing, and someone else is gonna a make that
choice for you.*

Вище наведені доречні та яскраві приклади різних лексичних структур, це не означає, що у фільмі не було синоніми, омонімів, антонімів, та інших розрядів слів. На мою думку, аналізувати решту прийомів не має сенсу, оскільки і так зрозуміло, що вони є часто вживані у будь-якій мові, а тим паче в англійській.

Традиційно синтаксичний рівень виражається двома одиницями – словосполученнями та реченнями, і саме їх було проаналізовано у кінострічці «It». [21]

Проаналізувавши фільм, можна зробити висновок, що в мовленні переважають прості речення, такі як:

The purpose is more fun;

One never can be sure;

My knife. My old man will kill me.

Щодо складний речень, то як відомо вони ускладнюють і мову мовця і розуміння його мовлення оточенням. Тому фільм скупий на складні конструкції, які мають різні синтаксичні звороти. Наприклад:

*I'd come with you if I weren't dying; It matters how cool it looks, like it's green
or it's white or juicy and fat.*

Але активно використовується експресивний синтаксис за допомогою номінативних, поєднаних та питальних конструкцій. Але не слід забувати, що всі конструкції підкріплені інтонацією героїв і несуть певну емоцію. Наприклад:

*You want it to float, don't you;
No! No! Oh, Bill's gonna kill me;
"More fun"-you mean; Need some help;
This isn't real enough for you, Billy.*

Інверсія є найчастішим засобом вираження експресивності за допомогою синтаксису. Як зазначено у першому розділі роботи, інверсія може бути виражена будь-якими членами речення. Наприклад:

*My loogie went the fastest!(інверсія обставини);
We just gots how edup by a girl (інверсія означення);
There's nothing cool (інверсія прислівника);
Fire was too hot.*

Зустрічається повна та часткова інверсію. Приклад повної:

Down the frozen river came a sledge drawn by dogs.

Приклад часткової:

Never has the boy seen such things.

В англійській мові взагалі не складно знайти інверсію, бо вона використовується у всіх питальних реченнях за допомогою допоміжних дієслів. Цікаво те, що у кінострічці майже завжди під час діалогу між головними героями, питальні речення висловлюються за допомогою інтонація, а не допоміжних дієслів, тобто граматично вони не вірні. Наприкладів:

*You say something Billy?;
It just goes into hibernation?; You okay?;
The entire camp?;
The hell's going on?;
You see it?.*

Яскравою формою вираження інверсії є гіпербатон. Основна думка сказаного акцентується на початку. У фільмі є епізод, коли хлопці самі пішли до диявольського будинку подивитися, що саме там ховається, і їм було там так

страшно, але все що з ними відбувалося було просто ілюзією. Пеннівайза просто «грався» з ними. Один із хлопців згадавши це, став промовлять:

This isn't real. Remember the missing kid poster. That wasn't real, so this isn't real.

Однією із форм інверсії є зевгма. Прийом, в якому поєднувані елементи несумісні, частковий каламбур. Наприклад:

Tasty, tasty, beautiful fear;

We need to find Fatty!;

You'll laugh and cry. You'll live and die.

Розмовний стиль, як правило насичений еліпсисом, оскільки в його динаміка та стислість у вираженні думок, і таким чином відбувається упущення членів речень. Багато прикладів можна навести з екранізації «Воно»:

Where is the poison ivy? - Nothing, Stanley;

Де отручний плющ? – Ніде, Стенлі (відповідь на записання стисла та лаконічна)

Do you use the same bathroom as your mother? - Sometimes, yeah;

Ти приймаєш ванну зі своєю матусею? – Інколи. (відповідь на питання складається лише з одного слова, але співрозмовник отримує відповідь,

What's wrong with you? Are you okay? That look like it hurts. – Oh, no. I'm good. I just fell.

Що с тобою? С тобою все гаразд? Ти виглядаєш не дуже. – Ох, нічого страшного. Все гаразд. Я просто впав. (коли один із співрозмовників задавав питання, він був шокований він побаченного, і відповідь яку він отримав незовсім честна, але більш-менш зрозуміла та стисла, бо вона не складається з пояснення, що саме сталось. В цьому прикладі неабияк відіграє роль акторська гра та інтонація)

Висновки до розділу 2

Використання експресивності у письмовому чи усному мовленні звичайна річ для будь-якої мови. Засоби експресії зустрічаються дуже часто, і їх вживання збагачує мову мовця, та й не тільки.

Як відомо, експресивність запорука передачі емоційності та особливого забарвлення, і кіно не стало тому виключенням. Світ кіно має надзвичайну здатність розширювати реальність, формувати кругозір, наближати нас до культур, історії та ситуацій, далеких від тих, якими ми звикли стикатися у звичайному житті.

Чверть століття романи Стівена Кінга є яскравим тренажером для розвитку критичної безпощадності, оскільки переважну частину творів складають жахи. Яскравим прикладом вираження неабиякої експресії є твори Стівена Кінга – неординарність, пострах, але неперевершеність у написаних роботах можна зустріти у всіх його книгах.

Переглянувши будь-який жанр кіно, чи то документальне кіно, мелодраму, мультфільм, комедію, фантастику, чи то навіть фільм жаху, кожна з кінострічок буде наповнена компонентами експресивності, а саме емоційністю, образністю, інтенсивністю та оцінювальністю.

Аналіз екранізованого роману Стівена Кінга «It»(Воно) показав, що ця кінострічка має особливий жанр, ціль якого налякати, або як мінімум стимулювати глядача. Загалом фільм жахів відрізняється від інших жанрів потаємністю, умовчанням, неочікуваністю, що саме і приваблює телеглядачів. Екранізація на роман Стівен Кінг, показує що автор створив не просто жахливу та страшну розповідь, а й підняв на роздум різні важливі теми, такі як: виховання дітей, особливо підлітків; вплив дитячих травм на життя та психіку дитини. Також підіймаються теми дитячої жорстокості, расизму, небажання бачити дійсність того що відбувається.

Слід зазначити, що кінематограф слід розглядати, як дискурс. Він вміщує в собі весь простір соціокультурного контексту та пов'язаний з усіма гуманітарними науками, лінгвістика не є винятком. Досягнення у дискурсі цілком пов'язане з контекстом і у поєднанні з кінематографом, дискурс має певні типи і особливості взаємодії:

- лінгвістичний аспект: складається з мовних засобів(слова, словосполучення), процесів (метафоризація) та правил (граматика).
- аспект міжперсоналізації : він орієнтований на різних людей.
- культурний аспект: відображає різні види діяльності та способи мислення, які характеризують певну культуру.

Багато вчених свого часу досліджували поняття дискурсу у кінематографі і їх думки розрізнялись. Єдине поняття, яке об'єднувало, це те, що дискурс кінофільму створений у сьогоденні та відображає реальні мовні комунікації з дійсними носіями мови, при цьому викликаючи у глядачів відчуття реальної розмови. І ще одна спільна думка об'єднала вчених, що кінодискурс наповнений експресивністю. В свою чергу експресивність виражається фонологічними, морфологічними, лексичними та синтаксичними засобів.

Необхідно зауважити, що не всі експресивні засоби були знайдені у фільми і не всі було проаналізовано, це пов'язано з тим, що в одній картині складно поєднуються різні елементи експресії, хоча вдалося багато знайти різноманітних засобів спираючись на розмовний стиль.

Інтенація, кліше, акцентування у вимові на певний звук, алітерація, афреза, епентеза, ономапопея- це основні фонологічні засоби експресивності.

Розмежування роду та числа, телескопії, аббревіатури, скорочення та інші виступають основними засобами вираження експресивності на морфологічному рівні.

Метафори, епітети, порівняння, жаргонізми, вульгаризми, фразеологізми, різноманіття вживання термінів – теж широко використовуються у кінострічці.

На синтаксичному рівні експресивність виражається за допомогою експресивного синтаксиса: номінативних, поєднаних та питальних конструкцій, інверсії та її форми (гіпербатон, еліпсис).

Детальна робота над аналізом фільму була цікавою та захоплюючою. Тим паче, для знаходження фільму мені довелося попрацювати не просто с англійською кінострічкою, а й звернутися до її декількох перекладів для чіткого розуміння діалогів та знаходження експресивних прийомів. Для опрацювання також мені необхідно було використати аналіз субтитрів, особливо це було вдало при знаходженні фонологічних засобів.

Як висновок, необхідно сказати, що опрацювання екранізації було гарною ідеєю, оскільки багато було проаналізовано літературних джерел, а ще жодного не було медійного. Це допомогло розширити кругозір, побачивши як сильно розмовний медійний стиль відрізняється він написано, як багато експресії містить кіно і як унікально кінематограф поєднує елементи експресії підсилюючі їх звуками, освітленням, вибором декорацій, мімікою, жестами героїв.

ВИСНОВКИ

Експресивність – це семантична категорія, тобто, при появі експресивності в реченні або словосполученні поняття стає ширшим та ускладнює його, тим самим змінюється смислова структура, додаються смислові відтінки. Елементи, які мають оцінювальні- характерні властивості важливі при використанні експресивності в тексті або мовленні.

Слід зазначити, що експресивність поєднує в собі такі елементи як: інтенсивність, емоційність, образність та оцінювальність. Але щоб досягнути експресивності у мовленні не обов'язково вживати всі ці елементи.

Особливістю вираження експресивності у мовленні є те, що вона може бути виражена різними рівнями одиниці мови. Таким чином, експресивні елементи утворюють не просто систему, а головну систему з другорядними підсистемами. Особливістю системи вираження експресивності можна вважати лексичні засоби, а синтаксичні засоби віднести до другорядних підсистем.

В роботі детально розписані які саме засоби відносять до фонологічних, морфологічних, лексичних та синтаксичних.

Доречно вказати, що вираження експресивності в будь-якій мові, чи то в російській, українській, англійській достатньо складний процес. Вираження експресивності засобами, які перераховані та дослідженні у роботі роблять мову емоційною, додають їй відтінки, які доречні у певних ситуаціях.

У роботі детально розглянуті засоби експресивності у різноманітних літературних джерелах, а також проаналізовано кінострічку «It» за романом Стівена Кінга.

Слід зазначити, що кінематограф слід розглядати, як дискурс. Він вміщує в собі весь простір соціокультурного контексту та пов'язаний з усіма гуманітарними науками, лінгвістика не є винятком. Досягнення у дискурсі

цілком пов'язане з контекстом і у поєднанні з кінематографом, дискурс має певні типи і особливості взаємодії.

не всі експресивні засоби були знайдені у фільми і не всі було проаналізовано, це пов'язано з тим, що в одній картині складно поєднуються різні елементи експресії, хоча вдалося багато знайти різноманітних засобів спираючись на розмовний стиль.

Інтенація, кліше, акцентування у вимові на певний звук, алітерація, афереза, епентеза, ономапопея- це основні фонологічні засоби експресивності.

Розмежування роду та числа, телескопії, аббревіатури, скорочення та інші виступають основними засобами вираження експресивності на морфологічному рівні.

Метафори, епітети, порівняння, жаргонізми, вульгаризми, фразеологізми, різноманіття вживання термінів – теж широко використовуються у кінострічці.

На синтаксичному рівні експресивність виражається за допомогою експресивного синтаксиса: номінативних, поєднаних та питальних конструкцій, інверсії та її форми (гіпербатон, еліпсис).

Детальна робота над аналізом фільму була цікавою та захоплюючою. Тим паче, для знаходження фільму мені довелося попрацювати не просто с англійською кінострічкою, а й звернутися до її декількох перекладів для чіткого розуміння діалогів та знаходження експресивних прийомів. Для опрацювання також мені необхідно було використати аналіз субтитрів, особливо це було вдало при знаходженні фонологічних засобів.

Як висновок, необхідно сказати, що опрацювання екранізації було гарною ідеєю, оскільки багато було проаналізовано літературних джерел, а ще жодного не було медійного. Це допомогло розширити кругозір, побачивши як сильно розмовний медійний стиль відрізняється він написано, як багато експресії містить кіно і як унікально кінематограф поєднує елементи експресії підсилюючи їх звуками, освітленням, вибором декорацій, мімікою, жестами героїв.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азнаурова. Э.С. Прагматика художественного слова: Дис. канд. филол. наук: 10.02.04. / Э.С. Азнаурова – В., 2012. -186 с.
2. Алексеев А.Я. Сопоставительная стилистика / А.Я.Алексеев - Д. : Национальный горный университет, 2012. - 471 с.
3. Арнольд. И.В. Стилистика. Современный английский язык. Учебник для вузов / И.В. Арнольд – Москва: Флинта, 2016. – 384 с.
4. Бюлер В.К. Теория языка [Текст] : репрезентативная функция языка / В.К.Бюлер - Москва : Прогресс, 2000. - 501 с.
5. Гималетдинова. Г.К. Суффиксация как средство создания экспрессивности прилагательных в английском языке (эмоционал.-оценоч. суффиксация): Дис. канд. филол. наук : 10.02.01. / Г.К. Гималетдинова – М., 1997. – 243 с.
6. Губенко. Н.В. Экспрессивность средств выражения утверждения и отрицания в языке подлинника и переводов романов Э.М.Ремарка : автореф. дис. на канд. фил. наук. / Н.В. Губенко. – К., 2006. -198 с.
7. Зайченко. С.С. Некоторые особенности кинодискурса как знаковой системы. / С.С.Зайченко // Весник Филологичесие науки. Вопросы теории и практики. – Серия: Киноматограф. – 2011. – № 4 (Вып. 11). –С. 82-86
8. Зарецкая А.Н Особенности реализации подтекста в кинодискурсе / А.Н.Зарецкая / Весник Челябинского гос. ун-та. – Серия: Теория языка –2008. – №16 (Вип. 117). - С. 143-145
9. Зиновьева. Т.А. С. Кинг — представитель современной американской литературы / Т.А.Зиновьева // Весник «Молодой ученый». – Серия: Литература. - 2014. - №13. - С. 301-303.

10. Кодухов. В.И. Введение в языкознание: Учебник для студентов пед. ин-тов / В.И. Кодухов – М: Просвещение, 1987. – 288 с.
11. Комиссаров. В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) / В.Н.Комиссаров - М.: Высшая школа, 1990. – 253 с.
12. Колодина. Е.А. Статус кинодиалога в ряду соположенных понятий: кинодиалог, кинотекст, кинодискурс/ Е.А. Колодина // Вестник Нижегородского ун-та им. Н. И. Лобачевского. – Серия: Филология. - 2013. № 2 (1). - С. 327-333.
13. Лавриненко. И.В. Кіноматографічна коди як засіб заміни комунікативних ролей в англomовному дискурсі / И.В. Лавриненко // Вісник ХНУ імені В.Н.Каразіна. – Серія : Філологія, методика викладання іноземних мов. – 2015. - № 82. – С. 69-74.
14. Масьяков А.Е. Стилистическое функционирование фразеологизмов (на материале общественно-политической лит-ры): автореф.канд.филол.наук / А.Е.Масьяков.- М., 1971. -25 с.
15. Мячина И.А. Когнитивные особенности семантики оценочных прилагательных русского и английского языков: автореф.дис. на здобуття ступ. канд. филол. наук / И.А. Мячина. – Т., 2011. – 205 с.
16. Новиков А.И. Текст и его смысловые доминанты / Новиков А.И // Институт языкознания РАН. – Серия: Комплексное историческое и философское исследование. – 2007. – С. 281- 284.
17. Пальцев. Н. Страшные сказки Стивена Кинга. Фантазии и реальность. Роль творчества С. Кинга в мировой литературе / Н. Пальцев // Филологические науки в России и за рубежом: материалы Междунар. науч. конф / - Санкт-Петербург, 2012. – С. 212.
18. Самкова. М.А. Кинотекст и кинодискурс: к проблеме разграничения понятий / М.А. Самкова // - Весник Тамбовского нац. ун-та. - Серия: Филология. - 2011. – № 1 (Вып 8) - С.135-137.

19. Скрбнев. Ю.М. Основы стилистики английского языка. Учебник для ин-тов и фак. иностр. яз. / Ю.М. Скрбнев - М.: Астрель, 2003.- 177 с.
20. Смирницкий О.И. Теоретическая грамматика современного английского языка / О.И. Смирницкого, В.В. Бурлаков, Г.Г. Почепцов, И.П. Иванова. – М.: Высш.школа, 1981. – 285 с.
21. Телия. В.Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический, лингвокультурологический аспекты / В.Н. Телия - М.: Школа «Языки русской культуры», 1996. – 288 с.
22. Трюффо Ф. Кинематограф по Хичкоку / Ф.Трюффо - М.: Моск.типограф, 1996. – с.213.
23. Федоров А.В. Искусство кино / А.В. Федоров // Таганрогский университет имени А.П.Чехова. Серия «Искусство кино. – 1967. № 2 .- С.1–17
24. Фрейд З. Психология бессознательного / З.Фрейд – Москва: Просвещение, 1990. – 448 с.
25. Якобсон. Р.О. Лингвистика и поэтика. Структурализм «за» и «против» / Р.О.Якобсон: - М.,1975. – 123 с.
26. Dynel M. Stranger than Fiction? A Few Methodological Notes on Linguistic Research in Film Discourse / M. Dynel // Brno Studies in English. - 2011.. № 1 (Vol. 37)/ - S. 41-46.
27. Joyce J. Finnegans Wake / J. Joyce – Handcover: Faben and Faber, 1939. – 101 S.
28. Kozloff S. Overhearing Film Dialogue. / S. Kozloff. - Berkeley: University of California Press, 2000. - 335 S.
29. Saroyan William. After Thirty Years: The Daring Young Man on the Flying Trapeze/ William Saroyan. - New York: Harcourt, Brace & World, Inc., 1964. – 98 S.
30. Національна електронна бібліотека [Електронний ресурс] / Режим доступу : URL : <https://stephenking.com/>

31. Національна електронна бібліотека [Електронний ресурс] / Режим доступу : URL :<http://lelang.ru/english/films/ono-na-anglijskom-yazyke-s-subtitrami/>
32. Національна електронна бібліотека [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <http://chemodanov.narod.ru/king.htm>.
33. Національна електронна бібліотека [Електронний ресурс] / Режим доступу:URL:https://www.pryamaya.ru/dmitriy_bykov_nochnaya_lektsiya_stiven_king_korol_ne_sdaetsya
34. Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі : електронні ресурси в науці, культурі та освіті: (Стівен Кінг про екранізації своїх романів) [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <https://fishki.net/2698213-stiven-king-ob-jekranizacii-svoih-proizvedenij.html>
35. Національна електронна бібліотека [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <https://financoff.com/news/culture/stiven-king-istorija-uspeha/>